

מבקר המדינה | דוחות על הביקורת בשלטון המקומי 2020

סוגיות נבחרות במשק המים בשומרון

סוגיות נבחרות במשק המים בשומרון

רקע

באזור שומרון הוקם תאגיד מים אחד "יובלים בשומרון 2003 בע"מ", וחברות בו שתי רשויות מקומיות: עיריית אריאל והמועצה המקומית קרני שומרון. שש הרשויות המקומיות האחרות בשומרון מספקות בעצמן שירותי מים וביוב לתושביהן. במרבית היישובים בשומרון אירעו בשנים האחרונות הפסקות רבות באספקת המים מכמה סיבות, העיקריות שבהן - תשתיות שלא טופלו בעשרות השנים האחרונות ועלייה ניכרת בצריכת המים, מפאת הגידול במספר התושבים שלא לווה בגידול מקביל במקורות המים.

נתוני מפתח

5% **150.6** מיליון מ"ק

פחת המים במערכות אספקת המים הישראליות ביהודה ושומרון (לפי תוכנית האב למים) לעומת 30% במערכות הפלסטיניות

צריכת המים השפירים של פלסטינים וישראלים כאחד בשנת 2020. צריכת המים החזויה לשנת 2030 היא 212.9 מ"מ"ק

463,000

מספר התושבים ביישובים יהודיים ביהודה ובשומרון בסוף שנת 2019 (כ-100,000 מהם בשומרון). בשנת 2030 צפוי מספרם לגדול לכ-580,000

0.468 ש"ח - **2.272** ש"ח

התעריף לרכישת מ"ק מים לרשות מקומית שלא התאגדה עד לכמות המותרת; התעריף מעל הכמות המותרת: מ-5.583 ש"ח לכל מ"ק עד 7.387 ש"ח למ"ק

0.3 ש"ח

התעריף שנקבע על ידי תאגיד המים בשומרון לרכישת מ"ק מים עד לכמות המותרת (3.5 מ"ק מים לחודש לכל נפש); 3.37 ש"ח הוא התעריף שנקבע על ידי תאגיד המים בשומרון לרכישת מ"ק מים מעל הכמות המותרת

13,492 מטר

אורך צנרת המים שהותקנה בקדומים לפני יותר מ-30 שנה. בשנת 2019 קטע זה היה כ-66% מהאורך הכולל של הצנרת (20,365 מטר)

741 מיליון ש"ח

עלות ההשקעה הכללית הנדרשת עד לשנת 2030 כדי לתת מענה לכמות המים הנדרשת הצפויה

50,000 ש"ח

סכום החיסכון כתוצאה מהפחתת אחוז אחד בפחת המים בתאגיד יובלים בשומרון בשנת 2018

22%

סיעור מממשי ההטבה של תשלום מים מופחת מקרב הזכאים במועצה המקומית אורנית בשנת 2019, לעומת כ-83% של מממשים מקרב הזכאים בכלל הרשויות בישראל

פעולות הביקורת

במחצית השנייה של שנת 2019 בדק משרד מבקר המדינה סוגיות נבחרות במשק המים, בעיקר בארבע מועצות מקומיות בשומרון: אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים. בדיקות השלמה נעשו ברשות הממשלתית למים ולביוב, בחברת "מקורות - חברת מים בע"מ" ובתאגיד המים "יובלים בשומרון 2003 בע"מ".

תמונת המצב העולה מן הביקורת

הפסקות באספקת מים: עד שנת 2018 אירעו במרבית היישובים בשומרון הפסקות רבות באספקת מים, בעיקר בחודשי הקיץ החמים, בשל כמה סיבות עיקריות: התרוקנות בארות המים באזור השומרון ברבות השנים, אי-טיפול מתמשך בתשתיות, גידול ניכר בצריכת המים וגניבות מים. בשנת 2018, החלו רשות המים ומקורות לטפל בנושא אספקת המים במועצה המקומית קרני שומרון.

תאגיד מים: הרשויות המקומיות בשומרון, למעט שתיים מהן, אינן מאוגדות בתאגיד מים. התעריף למ"ק מים שמשלמות שש רשויות בשומרון שלא התאגדו גבוה מהתעריף למ"ק מים שמשלמות שתי רשויות אחרות, המאוגדות בתאגיד מים. המגעים להקמת תאגיד מים בשומרון נפסקו בסוף שנת 2015.

תוכנית אב לאספקת מים: המועצות המקומיות אורנית ואלפי מנשה לא השלימו הכנת תוכניות אב לאספקת מים ליישוביהן. המועצות המקומיות קדומים ואלקנה אומנם הכינו תוכניות אב (בשנים 1998 ו-2007 בהתאמה), אך לא עדכנו אותן, אף על פי ששיעורי פחת המים בהן - בשנים 2014 עד 2018 - היו 13% - 24%, בהשוואה ל-10.5% ממוצע פחת המים הארצי.

פחת מים: הנזק הכספי השנתי של שלוש רשויות מקומיות בשומרון בגין פחת המים הגבוה בתחומיהן היה כ-140,000 ש"ח ועד כ-800,000 ש"ח בשנה.

קבלת הטבה: שיעור מקבלי הטבה של תשלום מים מופחת בשלוש רשויות מקומיות בשומרון בשנת 2019 הסתכם בפחות מ-50% מקרב הזכאים, לעומת כ-83% מקרב הזכאים בכלל הרשויות בישראל.

איכות המים: איכות המים שסיפקו תאגיד יובלים בשומרון ושש הרשויות המקומיות האחרות בשומרון לתושביהן באמצעות מקורות הייתה תקינה, ובבדיקת משרד הבריאות לא נמצאו ליקויים באיכות מי השתייה.

מידע לתושבים: תאגיד יובלים בשומרון פרסם באתר המרשתת שהוא מנהל מידע בדבר איכות המים ומחירים וכן איפשר לתושבי אריאל וקרני שומרון להגיש תלונות על תקלות באספקת מים באתר המרשתת. לאחרונה נהגה גם המועצה המקומית קדומים לעשות כך. עם זאת, באתרי המרשתת של ארבע מועצות מקומיות לא ניתנה האפשרות להגיש תלונות על תקלות באספקת מים.

עיקרי המלצות הביקורת

🔦 מומלץ לרשות המים ולחברת מקורות לעשות את הנדרש להשלמת הביצוע של תוכנית הפיתוח של מקורות בהקדם האפשרי, ובכך לאפשר את יציאתה לפועל של תוכנית האב שהכינה רשות המים לתגבור משק המים והביוב באזור יהודה ושומרון (איו"ש).

🔦 מומלץ למשרד האוצר, רשות המים ותאגיד המים יובלים בשומרון לפעול בצוותא עם הרשויות המקומיות המספקות בעצמן שירותי מים וביוב, ובעצה אחת עם משרד המשפטים ומשרד הפנים, לגיבוש מודל שיתאים לצורכי הרשויות המקומיות בשומרון.

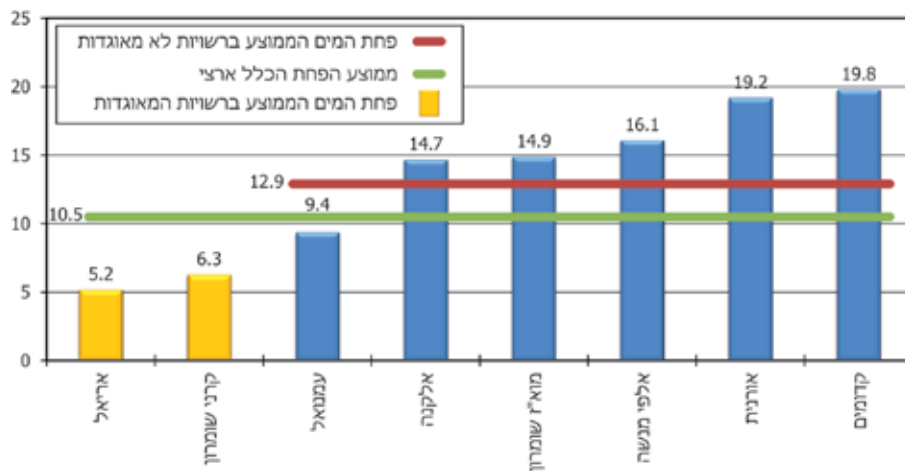
🔦 מומלץ לרשויות המקומיות בשומרון לעשות כל שביכולתן להפחתת שיעורי פחת המים בתחומיהן. מומלץ לרשות המים להדריך אותן בדבר דרכים לצמצום אובדני מים.

🔦 מומלץ לרשויות המקומיות בשומרון, ובמיוחד למועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה ועמנואל, לפעול לאיתור הזכאים שלא מממשים את ההטבה לתשלום מים מופחת. עוד מוצע כי רשות המים, בתיאום עם משרד הפנים, יפעלו בקרב הרשויות לעידוד מימוש ההטבה בהתאם לכללי הזכאות.

סיכום

ממצאי הדוח מצביעים על ליקויים במתן שירותים לתושבי שומרון בתחום המים והם מחייבים טיפול הן ברמה הלאומית והן בקרב הרשויות המקומיות. על רשות המים וחברת מקורות לפעול בשיתוף פעולה הדוק עם הרשויות המקומיות בשומרון ועם תאגיד המים יובלים בשומרון לשיפור אספקת המים, ובכלל זה טיפול יסודי בתשתיות, שתכליתו לצמצם את אובדני המים מזד גיסא ולהגדיל את מקורות המים מאידך גיסא.

שיעור פחת המים הממוצע ברשויות המקומיות בשומרון, 2015 - 2018

על פי נתונים שמסרה רשות המים במרץ 2020, בעיבוד משרד מבקר המדינה.